

The Barcelona Olympic Games: Looking Back 25 Years On (3)

FRANCESC SOLANELLAS DONATO^{1,2*}
ANDREU CAMPS I POVILL^{1,3}
MARTA CARRANZA GIL-DOLZ DEL CASTELLAR⁴
EULÀLIA DORDAL I CULLA⁴
ANNA CARNÉ I MIGUÉLEZ⁴

¹ GISEAFE (Research Group on Social and Educational Physical Education and Sport)

² National Institute of Physical Education of Catalonia - Barcelona Campus (Spain)

³ National Institute of Physical Education of Catalonia - Lleida Campus (Spain)

⁴ Barcelona Sports Institute. Barcelona City Council (Spain)

* Correspondence: Francesc Solanellas (fsolanellas@gencat.cat)

Abstract

One of the key areas when organizing an Olympic Games is sports facilities. In this article the investment in these facilities, their management and the impact they have had on the city of Barcelona are analyzed from this standpoint. The Olympic facilities of Barcelona 1992 were not sited only in the city and not all of them were subsequently used for the sport that they hosted. One of Barcelona's successes was to size its investment based on the city's real needs. This principle was also met in terms of sports facilities. This third article provides economic data along with information about the construction and later management of the sports facilities and their impact on the increase in sport done by people living in Barcelona.

Keywords: Olympic Games, Barcelona, legacy, impact

Introduction

The first two articles in this series reviewed the 25 years since the Olympic Games were held in Barcelona. The first article examined the city's evolution from the sports, economic and social points of view (Solanellas & Camps, 2017). The second article expanded this analysis in relation to other cities that can be compared with our situation (Solanellas, Camps, & Ferrand, 2017). The aim of this third article is to look more closely at the sports legacy of Barcelona by focusing on sports facilities and their role over these 25 years.

Els Jocs Olímpics de Barcelona, 25 anys després (3)

FRANCESC SOLANELLAS DONATO^{1,2*}
ANDREU CAMPS I POVILL^{1,3}
MARTA CARRANZA GIL-DOLZ DEL CASTELLAR⁴
EULÀLIA DORDAL I CULLA⁴
ANNA CARNÉ I MIGUÉLEZ⁴

¹ GISEAFE (Grup d'Investigació Social i Educativa de l'Activitat Física i l'Esport)

² Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya - Centre de Barcelona (Espanya)

³ Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya - Centre de Lleida (Espanya)

⁴ Institut Barcelona Esports. Ajuntament de Barcelona (Espanya)

* Correspondència: Francesc Solanellas (fsolanellas@gencat.cat)

Resum

Un dels eixos bàsics de l'organització d'uns jocs olímpics són les seves instal·lacions esportives. Des d'aquesta perspectiva s'analitzen la inversió, la gestió i l'impacte que aquestes han tingut a la ciutat de Barcelona. Les instal·lacions olímpiques de Barcelona 1992 no es van situar únicament a la ciutat ni totes elles van ser explotades sobre la base del mateix esport que van acollir. Un dels èxits de Barcelona va ser dimensionar la inversió d'acord amb les necessitats reals de la ciutat. També en matèria d'instal·lacions esportives es va complir aquest principi. En aquest tercer article s'aporten dades econòmiques, informació sobre la construcció i posterior gestió de les instal·lacions esportives i el seu impacte en l'increment de la pràctica esportiva de la ciutadania de Barcelona.

Paraules clau: jocs olímpics, Barcelona, llegat, impacte

Introducció

En els dos primers articles d'aquesta sèrie s'ha realitzat una revisió dels 25 anys transcorreguts des dels Jocs Olímpics (JOO) a la ciutat de Barcelona. El primer analitzava l'evolució de la ciutat des dels punts de vista esportiu, econòmic i social. El segon ampliava aquesta anàlisi en relació amb altres ciutats que es poden comparar amb la nostra realitat. L'objectiu del tercer article és aprofundir en el llegat esportiu de Barcelona prenent com a centre les instal·lacions esportives i el rol aconseguit durant aquest temps.

Chappelet (2008) differentiates between two dimensions that have different legacy factors: one that is harder and more tangible such as the sports facilities built during the Games, and the softer and more intangible legacy that has to do with social impact or lifestyle changes. Barcelona's sports facilities would come under the former, even though they may have had a social impact on the sports habits of the city's residents.

Solberg and Preuss (2007) take the view that the sports facilities used during the Olympic Games are part of primary sports and recreational structures. The Olympic Stadium, the Olympic Hall (Palau Sant Jordi) and other sports facilities (swimming pools, the Olympic canal, equestrian facilities, etc.) are a good example of this category. These authors also argue that there is a second tier of secondary structures (housing and recreation) which would include the Olympic village, media centers and sports training facilities.

Finally, there are tertiary structures such as traffic, tourism and telecommunications.

In this article we study the primary sports structures. Although some facilities have provided a good legacy for the city, Barcelona also leveraged the sports association community to host some of its sports competitions.

A total of 43 facilities were used during the Games:

- 15 were new facilities: eight in the city of Barcelona and seven in other Olympic venues;
- 10 were refurbished facilities;
- and another 18 needed only temporary adaptation.

These facilities were distributed across a number of areas, some of them using a concentration model and others by contrast with greater dispersion or decentralization:

Concentration

Montjuïc area. It had the Olympic Stadium, built in 1929 for the Barcelona International Exposition, and the Picornell pools opened in 1969 for the 1970 European Swimming Championships.

Diagonal area. It had a large number of private sports facilities in the city which meant they could be used as a model for the contribution made by

Chappelet (2008), diferencia dues dimensions que tenen diferents elements de llegat: allò més *hard* i tangible com són les instal·lacions esportives construïdes durant els Jocs i el llegat més *soft* i intangible que té a veure amb els impactes socials o canvis en els estils de vida. En el cas de les instal·lacions esportives de Barcelona se situarien al primer apartat, encara que aquestes poden haver tingut un impacte social en els hàbits esportius de la seva ciutadania.

Per Solberg i Preuss (2007), les instal·lacions esportives utilitzades durant els JJOO formen part de les estructures primàries esportives i de recreació. L'Estadi Olímpic, el Pavelló Olímpic (Palau Sant Jordi), i altres instal·lacions esportives (piscines, canal olímpic, instal·lacions eqüestres, etc.) són un bon exemple d'aquesta categoria. Per a aquests mateixos autors, en un segon ordre es trobarien les estructures secundàries (habitatges i recreació), on estarien la vila olímpica, centres de premsa i instal·lacions esportives d'entrenament.

Finalment, tindriem les estructures terciàries com el trànsit, el turisme i les telecomunicacions.

En aquest article s'estudien les estructures primàries esportives. Tot i que algunes instal·lacions han suposat un bon llegat per a la ciutat, Barcelona es va aprofitar del teixit associatiu esportiu per acollir algunes de les competicions esportives.

Durant els Jocs es van utilitzar 43 instal·lacions:

- 15 van ser noves instal·lacions: 8 a Barcelona ciutat i 7 en altres seus olímpiques;
- 10 van ser instal·lacions renovades;
- i altres 18 van necessitar solament una adequació temporal.

Aquestes instal·lacions es van distribuir en diferents àrees, algunes d'elles en model de concentració i unes altres, en canvi, de major distribució o de descentralització:

Concentració

Àrea Montjuïc. Disposava de l'estadi olímpic, construït el 1929 amb motiu de l'Exposició Internacional de Barcelona, i les piscines Picornell, inaugurades el 1969 amb motiu del Campionat Europeu de Natació 1970.

Àrea de la Diagonal. Comptava amb gran quantitat de centres esportius privats de la ciutat, la qual cosa

Barcelona's sports associations to the Games (FC Barcelona, Real Club de Polo, Real Club de Tennis Barcelona, etc.)

Dispersion

A large number of sports were redistributed across various areas of the city: Parc de Mar (Olympic Village - Olympic Port) and Vall d'Hebron (velodrome, tennis, etc.). These venues and their surroundings also underwent major urban renewal.

Decentralization

Another key concept in the Barcelona Olympic Games was the territorial decentralization of its facilities to other towns which made it possible to extend the Olympic impact during the event. 15 of these secondary venues were in Catalonia along with two secondary venues for football in Valencia and Zaragoza.

The towns and cities which took part in this decentralization of Barcelona 1992 in Catalonia included Badalona (basketball), Granollers (handball), Terrassa (field hockey), l'Hospitalet de Llobregat and Viladecans (baseball).

It seems reasonable to argue that it did not make much sense for Barcelona to build another large hall to accommodate basketball and handball when these sports were extensively played at the highest level in two nearby towns. Badalona and Granollers would also be able to continue to use these facilities for the Joventut de Badalona basketball team and the Balonmano Granollers handball team.

One of the tools employed to achieve an appropriate balance between the requests of the Olympic Committee and the international federations was what Barcelona called 'containers'. They were sports that did not need specific permanent facilities to be built for them since later on these infrastructures could be adapted for other uses. Examples include former railway station Estació del Nord which was the venue for the table tennis competition and former industrial site Espanya Industrial which hosted the weightlifting, both of which were subsequently adapted so they could be used by the general public for purposes other than strictly sporting ones. The same happened with the training centers; 80% of the training facilities were publicly owned and priority was given to refurbishing existing ones.

permetia utilitzar-los com a model de contribució del teixit associatiu de Barcelona als Jocs (FCB, Real Club de Polo, Real Club de Tennis Barcelona, etc.)

Distribució

Es van redistribuir un nombre important d'esports en diferents àrees de la ciutat: Parc de Mar (Vila Olímpica-Port Olímpic) i Vall d'Hebron (Velòdrom, tennis, etc.). Aquests espais i els seus entorns també van ser objecte d'una important transformació urbanística.

Descentralització

Un altre dels conceptes clau dels JJOO de Barcelona va ser la descentralització territorial de les seves instal·lacions en altres poblacions, fet que va permetre ampliar la repercussió olímpica durant aquests dies. De les diferents subseus, 15 van ser a Catalunya i dues a València i Zaragoza, subseus de futbol.

Entre les ciutats que van participar d'aquesta descentralització de Barcelona 92 a Catalunya es troben: Badalona (bàsquet), Granollers (handbol), Terrassa (hoquei herba), l'Hospitalet de Llobregat i Viladecans (beisbol).

És lògic pensar que no tenia molt sentit que la ciutat de Barcelona sumés un gran pavelló més per albergar el bàsquet i l'handbol quan en dues ciutats properes aquests esports eren molt practicats a l'alt nivell. Badalona i Granollers podrien seguir utilitzant aquestes instal·lacions per als equips del Joventut de Badalona de bàsquet o l'Handbol Granollers.

Una de les eines per aconseguir l'adequat equilibri entre les peticions del comitè olímpic i de les federacions internacionals va ser el que Barcelona va cridar *containers*. Van ser esports que no necessitaven la construcció d'unes instal·lacions específiques permanents ja que després aquestes infraestructures podien adequar-se per a diferents funcions, com per exemple van ser l'Estació del Nord, utilitzada per a la competició de tennis de taula, o l'Espanya Industrial, on es va fer l'aixecament de peses, instal·lacions que després van permetre adequar-se a un clar ús per a la ciutadania diferent a l'estrictament esportiu. De la mateixa forma va ocórrer amb els centres d'entrenament, on el 80% d'aquestes instal·lacions eren de titularitat pública i es prioritzava la renovació de les ja existents.

Truñó (1995, in Moragas & Botella) argues that Barcelona's first great legacy from the sports standpoint was the construction of the sports facilities for the Olympic Games and that today they constitute its finest inheritance. These facilities were designed following a study carried out in 1982 which described the city's shortcomings and specified the criteria for enhancing the Olympic footprint. The three requirements set were:

- investment in sports infrastructures should be based on the real and specific needs of sports facilities so that they could subsequently be used in an appropriate way;
- the new facilities were to be located in areas where there was a significant shortage and at the same time they would also have a strong impact on urban regeneration and territorial balance;
- other projects would consist of upgrading some existing venues.

14.5% of total investment for the Olympic Games went on organization and 85.5% on infrastructure.

The total financial investment that went to sports facilities is shown in *Figure 1* where it can be seen that it accounted for 9.10% of total spending. Roads and transport was the most important item at 42.30% of the total followed by housing, offices and premises at 14.60%, telecommunications and services at 12.90% and hotel facilities at 12.50%.

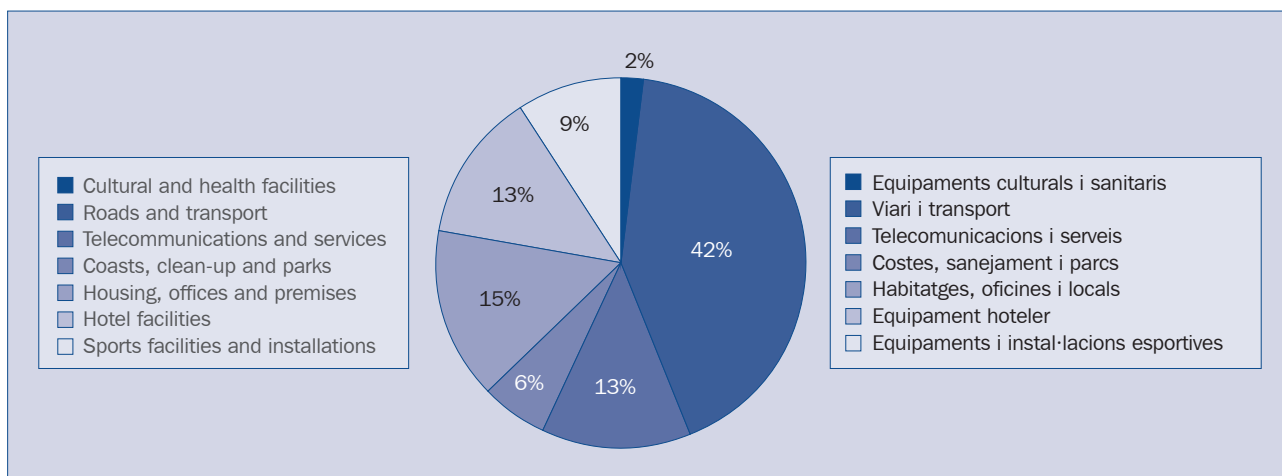

Figure 1. Financial investment for the Barcelona 1992 Olympic Games (Source: Brunet, 1994)

Per Truñó (1995, en Moragas & Botella) des del punt de vista esportiu, el primer gran llegat de Barcelona va ser la construcció de les instal·lacions esportives pels JJOO i que avui constitueix la seva millor herència. Aquestes van ser dissenyades a partir d'un estudi realitzat el 1982 on es van determinar les deficiències de la ciutat i es fixaven els criteris per reforçar l'empremta olímpica. Els tres requeriments que es van imposar van ser:

- les inversions en les infraestructures esportives haurien de basar-se en les necessitats reals i concretes d'instal·lacions esportives perquè posteriorment poguessin ser explotades d'una manera adequada;
- les noves instal·lacions se situarien en aquelles zones on existia un dèficit important i que, alhora, permetessin tenir un fort impacte en la regeneració urbanística i en l'equilibri territorial;
- altres projectes es dedicarien a la modernització d'alguns espais existents.

De tota la inversió dels JJOO, un 14.5% es va destinar a l'organització i el 85.5% a les infraestructures.

El total de la inversió econòmica que es va destinar a les instal·lacions esportives es pot apreciar en la *figura 1*, on s'observa que aquestes van suposar un 9.10% del total de la inversió. Les obres viàries i transport van ser la partida més important amb un 42.30% del total, seguides dels habitatges, oficines i locals amb un 14.60%, telecomunicacions i serveis amb un 12.90% i equipament hotelier amb un 12.50%.

Figura 1. Inversió econòmica per als JJOO Barcelona 92 (Font: Brunet, 1994)

The City Council invested 42 566 billion pesetas (€255 million) to even out Olympic facilities across the region. In the same period (between 1982 and 1992) 7 billion pesetas were invested (€42.07 million) in non-Olympic sports facilities.

Consequently, investment in facilities grew by 75.8% and by 126.4% in sports facilities. This involved a total floor area of 300 000 m².

From a political and organizational point of view, the city's investment was mostly in municipal works while the Spanish Government, the Government of Catalonia and Barcelona Provincial Council focused on the Olympic Stadium, the National Institute of Physical Education of Catalonia-Barcelona and the Palau Sant Jordi respectively.

The investment meant that the City Council then had to decide how the facilities were to be managed. Mestre and García (1999) note that municipal sport emerged strongly in our country in the late 1970s and became the third way of doing physical exercise alongside registered sports associations and physical education in schools.

Ayora and García (2013) suggest a key factor when planning sports facilities is setting up networks of amenities which make it possible to site them in the most appropriate places to cater for the largest possible number of users and at the lowest cost.

The City Council could decide to directly manage the sports facilities or alternatively opt for indirect or mixed management options when the features of the facilities and their function made this advisable. These are the two management models cited by Mestre (2004) for use with flagship facilities (most of all in medium-sized and large municipalities).

Objective and Method

The objective of this article is to evaluate the sports impact of the Barcelona 1992 Olympic Games derived from the construction and management of sports facilities.

To do that information has been collated from articles, reports and books about the period as well as from meetings with local authority, club and federation managers who have provided extremely useful information and data for this review. Most of the data from Barcelona City Council and the Government of Catalonia are statistical.

L'Ajuntament va invertir 42 566 milions de pessetes (255 milions d'€) per equilibrar sobre el territori les instal·lacions olímpiques. En aquest mateix període (entre 1982 i 1992) es van invertir 7 000 milions de pta. (42.07 milions €) en instal·lacions esportives no olímpiques.

Conseqüentment, l'esforç d'inversió en instal·lacions va créixer un 75.8% i un 126.4% en instal·lacions esportives. Això va suposar un total de 300 000 m².

Des del punt de vista polític i organitzatiu, la ciutat va concentrar la inversió en les obres municipals mentre que l'Estat, la Generalitat de Catalunya i la Diputació es van focalitzar en l'Estadi Olímpic, l'INEFC-Barcelona i el Palau Sant Jordi, respectivament.

Per Mestre García (1999) l'esport municipal va sorgir amb força al nostre país a la fi dels 70, erigint-se com la tercera via d'accés a la pràctica física, conjuntament amb l'esport federat i l'educació física escolar.

Per a Ayora i García (2013) quan es parla de planificació d'instal·lacions esportives és necessari esmentar la fixació d'unes xarxes d'equips que ens permetin situar-les en els llocs més apropiats per satisfer al major nombre possible d'usuaris/es i al menor cost.

La inversió realitzada implicava la posterior decisió per part de l'Ajuntament sobre la gestió d'aquestes instal·lacions. Aquest podia decidir gestionar directament les instal·lacions esportives o bé podia utilitzar les vies de gestió indirecta o la mixta quan les característiques de les instal·lacions i la seva funció així ho aconsellessin. Precisament aquests dos models de gestió són els que cita Mestre (2004) quan d'instal·lacions emblemàtiques es tracta (sobretot en municipis mitjans i grans).

Objectiu i mètode

L'objectiu d'aquest article és avaluar l'impacte dels JJOO de Barcelona 92 des del vessant esportiu basat en la construcció i gestió d'instal·lacions esportives i la seva gestió.

Per aconseguir-ho, s'ha recopilat informació provinent d'articles, informes i llibres de l'època, així com de reunions amb diferents gestors d'ajuntaments, clubs i federacions, que han proporcionat informació i dades de gran valor per a aquesta revisió. La majoria de dades són de nivell estadístic, tant les que provenen de l'Ajuntament de Barcelona com les de la Generalitat de Catalunya.

Although not all the data are available from 1992 to the present for detailed monitoring of the Games' impact and its evolution, they are sufficient to provide a fairly accurate picture of what took place during these years.

This data study opens a line of work that can be further analyzed by examining each of the facilities and observing their management and results over the last 25 years.

Results

In order to learn about the evolution of the number of sports facilities, we conducted comparative analysis by their type in two periods. This comparison was between the periods 1988-1999 and 1999-2006 since these are the periods that can be examined from when the public registers of sports facilities were drawn up. These registers were used to make the comparison in *Figure 2* for the county of El Barcelonès. It shows that with the exception of fronton courts and outdoor swimming pools, the percentage increase is higher in the period 1988-1999 than in the following one.

Encara que no es disposi de totes les dades des de l'any 1992 fins a l'actualitat per realitzar un seguiment detallat de l'impacte i de la seva evolució, aquestes són suficients per proporcionar una fotografia bastant precisa del que ha succeït durant el període analitzat.

Aquest estudi de dades obre una línia de treball sobre la qual es pot aprofundir analitzant cadascuna de les instal·lacions i observant la seva gestió i resultats en els últims 25 anys.

Resultats

Amb l'objectiu d'identificar l'evolució del nombre d'instal·lacions esportives es duu a terme una anàlisi comparativa per tipologia d'aquestes en dos períodes determinats. D'una banda, s'estudien els anys compresos entre 1988-1999, i per un altre les existents entre 1999-2006, ja que aquests són els períodes que es poden analitzar a partir del moment d'elaboració dels censos públics d'instal·lacions esportives. A partir d'aquí es realitza la comparativa a la *figura 2* per a la comarca del Barcelonès. S'observa com solament amb l'excepció dels frontons i les piscines descobertes, el percentatge d'increment és superior en el període 1988-1999 que en el següent.

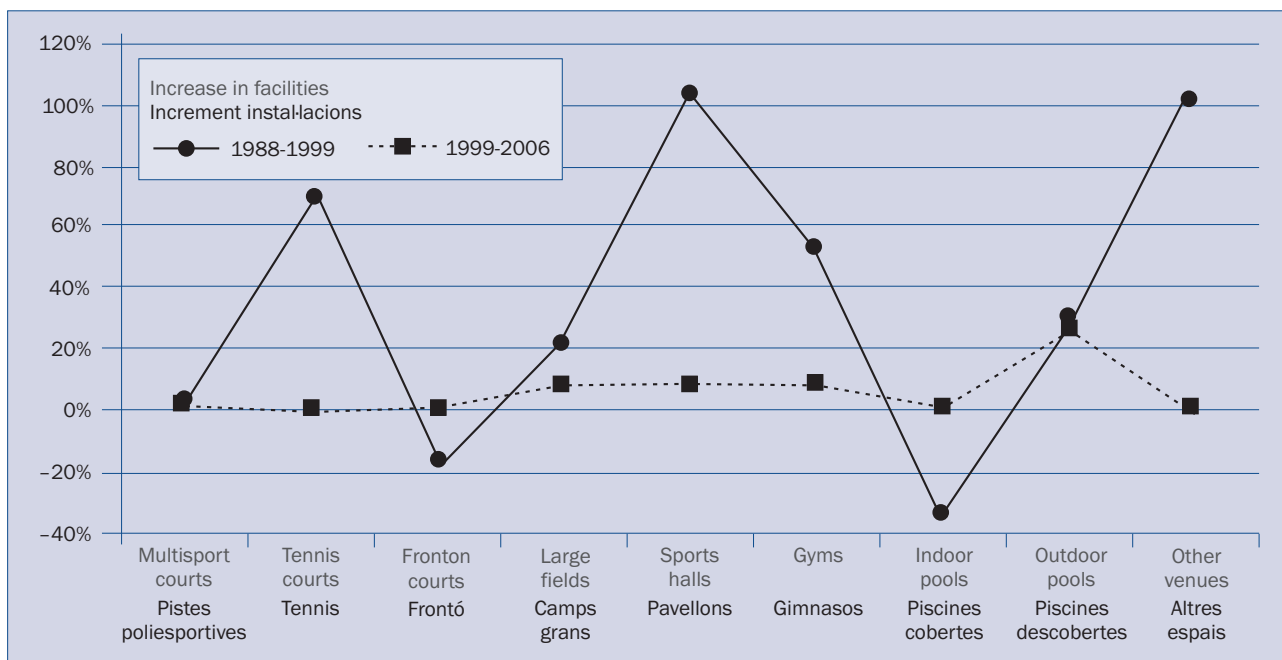

Figure 2. Comparative analysis of sports facilities in El Barcelonès between 1988-1999 and 1999-2006. (Source: collaboration with the Sports Facility Service at the Catalan Sports Council)

Figura 2. Anàlisi comparativa d'instal·lacions del Barcelonès entre 1988-1999 i 1999-2006. (Font: col·laboració amb el Servei d'Equipaments Esportius del Consell Català de l'Esport)

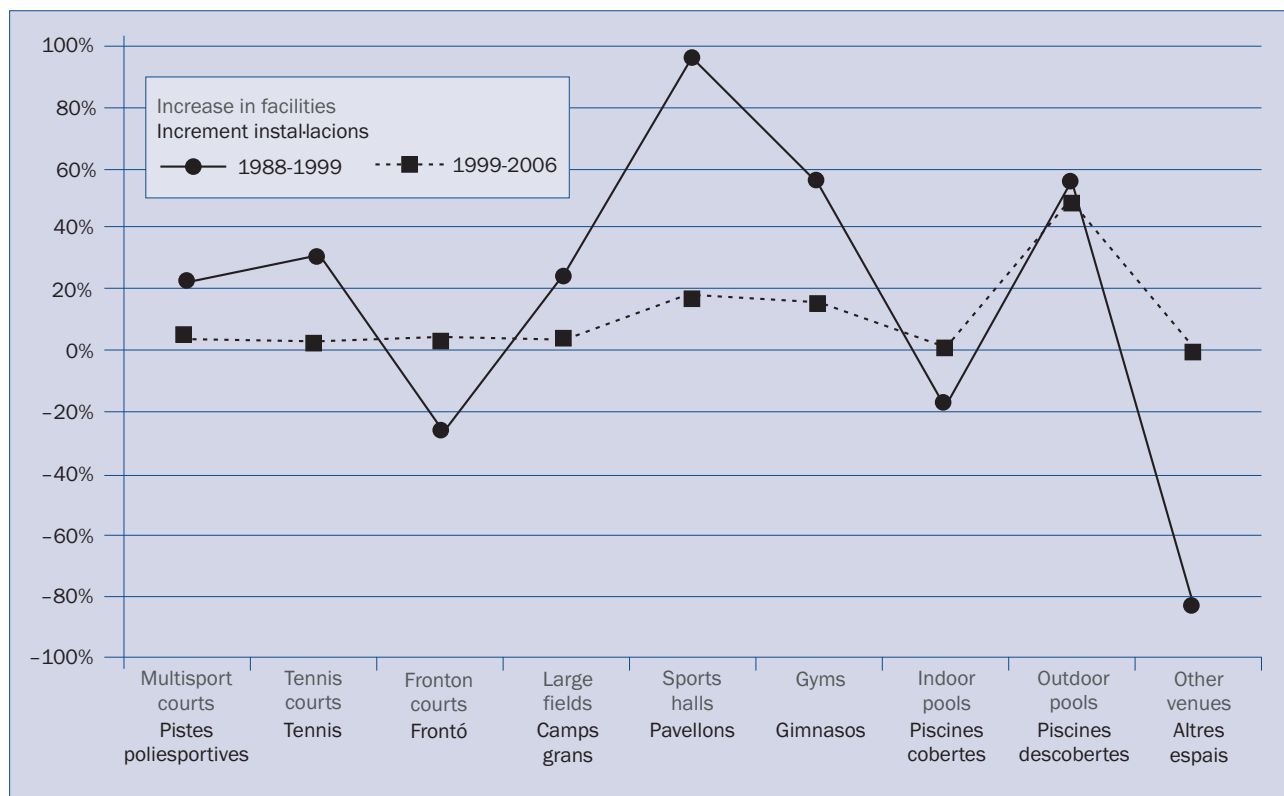

Figure 3. Comparative analysis of sports facilities in Catalonia between 1988-1999 and 1999-2006

Figura 3. Anàlisi comparativa de les instal·lacions esportives a Catalunya entre 1988-1999 i 1999-2006

As we know that the impact of the Olympic Games went beyond the city and the county of El Barcelonès, we also conducted a similar comparison for the whole of Catalonia. In this second case, fronton courts, outdoor swimming pools and other sports venues are the exceptions to a greater increase in facilities in the first period with respect to the second. (Figure 3)

The number of sports facilities is indicative of the legacy of Barcelona 1992. However, from the point of view of sustainability it is also essential to look at their condition and management.

Garcia and Rubio (1998) note that Barcelona opted for indirect management and entrusted the facilities to an extensive network of non-profit and for-profit associations and private organizations. What has been called the Barcelona model for managing these facilities was not the upshot of a recent decision but rather reflects a tradition in the city. In 1985 a process of decentralizing powers to the city's 10 districts began and they started to take responsibility for neighborhood municipal sports facilities (MSF). At the same time in the late 1980s a process of managerialization

Sabent que la influència dels JJOO va anar més enllà del municipi i de la comarca del Barcelonès, s'ha realitzat també aquesta comparativa per a tota Catalunya. En aquest segon cas, frontons, piscines descobertes i altres espais esportius són les excepcions a un major increment d'instal·lacions en el primer període respecte al segon. (Fig. 3)

El nombre de les instal·lacions esportives és indicador del llegat de Barcelona 92. No obstant això, des del punt de vista de la sostenibilitat es fa imprescindible parlar de l'estat i la gestió d'aquestes.

Per a Garcia i Rubio (1998), Barcelona va apostar pel règim de la gestió indirecta, confiant les instal·lacions a una àmplia xarxa d'associacions i entitats privades sense o amb ànim de lucre. El que s'ha anomenat "model Barcelona" de gestió d'aquestes instal·lacions no ha estat fruit d'una decisió recent, sinó que reflecteix una tradició de la ciutat. El 1985 va començar un procés de descentralització de competències cap als 10 districtes de la ciutat, que van començar a responsabilitzar-se de les instal·lacions municipals esportives (IME) de barri. Al mateix temps, a finals dels 80 es produeix un procés de gerencialització de l'activitat municipal,

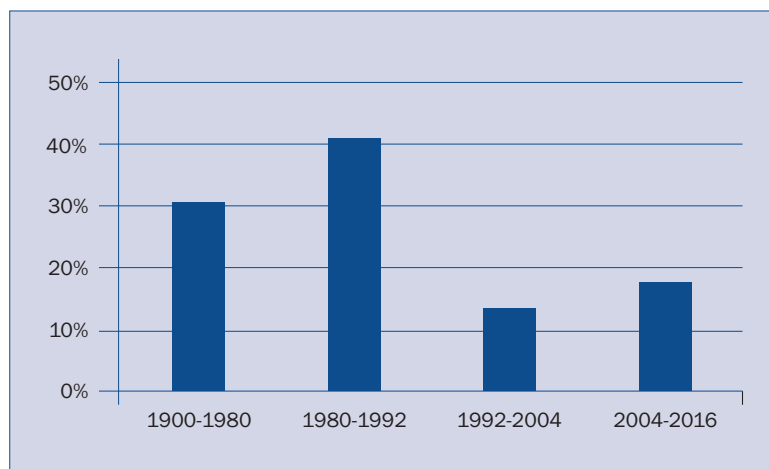

Figure 4. Percentage distribution of construction of IBE facilities

Figura 4. Distribució percentual de construcció de les instal·lacions adscrites a l'IBE

of municipal activity took place and management centers were set up in uniform service delivery areas with some degree of managerial independence. Starting in 1992 and with the intention of reducing municipal debt, the model that had already begun to be developed was further enhanced with the aim of seeking greater self-financing.

Barcelona had 1100 sports organizations of different types that included clubs and associations. On the occasion of the 1992 Olympic Games there was significant investment in stunning Olympic venues but also in more modest facilities in which the general public could do sport.

As shown in *Figure 4*, the largest number of sports facilities coming under the Barcelona Sports Institute (IBE in its Catalan acronym) was built in the period between 1980 and 1992, the Olympic period, at 40% of the total. The lowest level of facility construction came in the following period at 11.59%.

If Barcelona had decided to manage the facilities itself, it would have had to employ 500 people (Truñó, 1993).

In 1991 standard regulations were approved which allowed the management of most of the sports facilities built for the event to be put out to tender. This meant handing it over to organizations, companies, clubs or federations that had experience in the relevant sport.

Another characteristic feature was the setting up of the publicly-owned company Barcelona Promoció with 100% municipal capital whose purpose was to manage the flagship facilities in the Olympic project.

constituint-se els anomenats centres gestors en àrees homogènies de prestació de serveis, amb certa autonomia de gestió. A partir del 1992, i amb la intenció de reduir el deute municipal, es va potenciar el model que ja havia començat a desenvolupar-se amb la intenció de buscar el major autofinançament.

Barcelona comptava amb 1100 entitats esportives de tipologia diversa que incloïen clubs i associacions. Amb motiu dels JJOO de 1992 es va invertir en espectaculars centres olímpics, però també en instal·lacions de característiques més modestes dirigides a la pràctica esportiva de la ciutadania.

Com s'aprecia a la *figura 4*, el període comprès entre 1980 i 1992, període olímpic, va ser el de major nombre d'instal·lacions esportives construïdes (40%) de les adscrites a l'Institut Barcelona Esports (IBE). Sembla lògic pensar que en el període posterior va ser el de menor construcció d'instal·lacions, aquestes van arribar al 11.59%.

Si Barcelona hagués pres la decisió de gestionar ella mateixa les instal·lacions hauria d'haver donat feina a 500 persones (Truñó, 1993).

El 1991 es va aprovar un model de normativa que va permetre treure a concurs la gestió de la majoria de les instal·lacions esportives construïdes per a l'esdeveniment, la qual cosa implicava cedir-les a entitats, empreses, clubs o federacions que tinguessin l'experiència en l'esport corresponent.

Un altre element característic va ser la creació de l'empresa pública Barcelona Promoció, amb el 100% de capital municipal, l'objectiu de la qual era gestionar les instal·lacions més emblemàtiques del projecte olímpic.

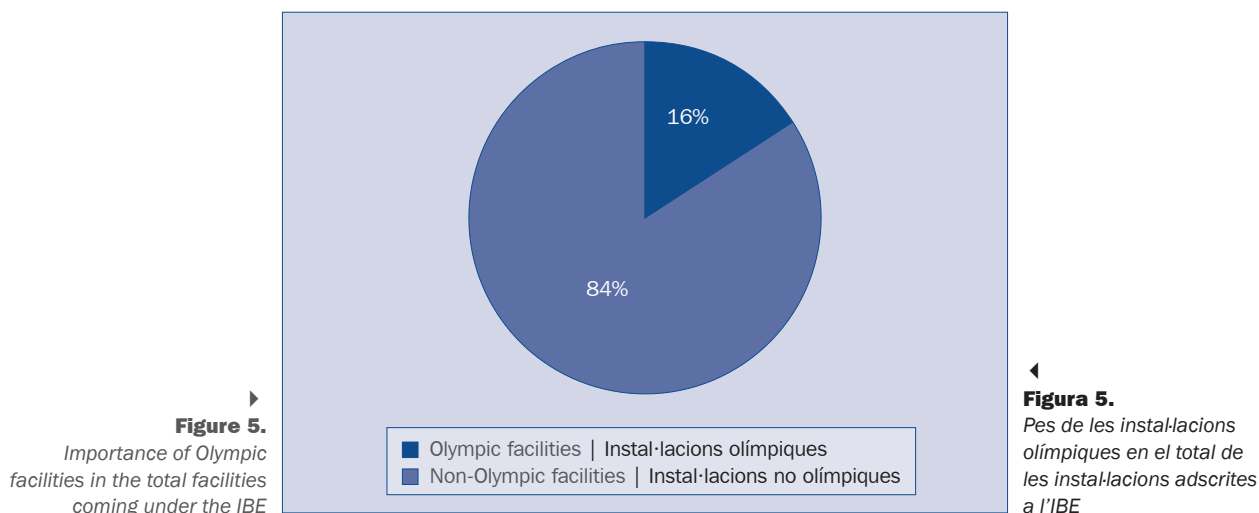

Figure 5 gives an idea of the importance of Olympic facilities as part of the public facilities managed by the IBE. It shows that these Olympic facilities account for about 16% of the 69 public facilities which come under the IBE.

The leading facilities in the city were not put out to indirect management. Indeed, in most municipalities where “leading” Olympic sports facilities were built, they are also directly managed by a publicly-owned company. This is the case in Granollers where it manages the Olympic Sports Hall, Terrassa which manages its Olympic zone in part, and La Seu d’Urgell and the Parc del Segre. In the case of Banyoles, the Town Council manages the Olympic facilities in part but is also partnered by Banyoles swimming club.

Truñó (in Moragas & Botella, 2002) points out that after the Games, Barcelona’s Olympic facilities saw an increase of 46000 new users. In addition, the percentage of the population of Barcelona who did at least one sport rose from 36% in 1983 to 47% in 1989 before reaching 51% in 1995. In terms of gender, women went up from 35% of practitioners in 1989 to 45% in 1995. In 1994 over 300000 people took part in sports events organized in the cities that had been main or secondary venues for Barcelona 1992 (athletic competitions, bike and skating festivals and other events).

At that time Barcelona had 3000 sports facilities of which 700 were public and about 300000 people were members of one of the 1200 sports associations offering more than 100 different types of sports

Per dimensionar el que suposen les instal·lacions olímpiques dins del conjunt d’instal·lacions públiques gestionades per l’IBE es mostra la figura 5, on s’aprecia que les instal·lacions olímpiques representen al voltant del 16% de les 69 instal·lacions públiques adscrites a l’IBE.

Les instal·lacions que es van considerar com a referents de la ciutat no van ser cedides en gestió indirecta. Cal tenir en compte que en la majoria dels municipis on es van construir instal·lacions esportives olímpiques “referents”, la seva gestió s’efectua també de forma directa indiferenciada o bé per mitjà d’una empresa pública. Aquests són els casos de Granollers, gestiona el Pavelló Olímpic; el de Terrassa, gestiona parcialment la zona olímpica; el de La Seu d’Urgell amb el Parc del Segre. En el cas de Banyoles, l’Ajuntament gestiona parcialment les instal·lacions olímpiques però també compta amb la col·laboració del CN Banyoles.

Per Truñó (en Moragas i Botella, 2002), després dels Jocs les instal·lacions olímpiques de Barcelona van tenir un augment de 46000 nous usuaris/àries. Així mateix, el percentatge de la població de Barcelona que almenys realitzava un esport va passar del 36% el 1983, al 47% el 1989 fins a arribar al 51% el 1995. Pel que fa al gènere, en el cas de les dones es va passar d’un 35% de practicants el 1989 al 45% el 1995. El 1994 més de 300000 persones van prendre part en els esdeveniments esportius que es van organitzar a les ciutats que havien estat seus o subseus de Barcelona 92 (competicions atlètiques, festivals de bicicleta, de patinatge i altres).

Aleshores Barcelona tenia 3000 instal·lacions esportives de les quals 700 eren públiques i al voltant de 300000 persones pertanyien a una de les 1200 associacions

	PME		Velòdrom		Estadi olímpic		Palau Sant Jordi	
	Events Esdeveniments	Spectators Espectadors	Events Esdeveniments	Spectators Espectadors	Events Esdeveniments	Spectators Espectadors	Events Esdeveniments	Spectators Espectadors
Sports events Esdeveniments esportius	35	51 392	3	8 095	12	213 821	38	268 984
Music events Esdeveniments musicals	24	63 355	64	39 641	2	64 500	17	151 624
Family events Esdeveniments familiars	14	28 738	0				10	96 120
Misc. Altres	9	39 173	0		54	46 124	64	442 781
Total	82	182 658	67	47 736	68	324 445	129	959 509

Table 1. Percentage distribution of construction of IBE facilities

Taula 1. Distribució percentual de construcció de les instal·lacions adscrites a l'IBE

activities. Some more concrete examples were the Municipal Sailing Centre, where 16 000 people took part in its activities in the following three years, and Picornell Pools, which in the summer of 1994 were used by 230 000 people.

Segura et al. (2002, in Moragas & Botella) note that as a result of the Olympic Games Barcelona had 15 000 000 m² of useful sports area, which is over 1 m² per inhabitant. In 1995 there was a marked increase in the number of subscribers not only at public facilities but also in clubs and fitness centers. In 2002, 21% of the population of the city did registered physical exercise and sport as a member, walk-up customer or subscriber in public or private facilities compared to 1999 when the figure stood at around 16.5%.

At that time there were 93 managing agents with different levels of management and professionalization, including domestic and foreign companies, associations, clubs and federations.

It was also at that time that the municipal corporation Barcelona Promoció was set up whose purpose was to manage the four flagship municipal facilities (Palau St. Jordi, Olympic Stadium, Municipal Sports Hall and the Velodrome) so they could combine hosting large shows and other entertainment events with their strictly sports use (Table 1).

A good indicator of the evolution of the public facilities in Barcelona over these 25 years is the change in the number of subscribers and their percentage with respect to the total number of residents. This evolution can be seen in Figure 6.

esportives que ofereixen més de 100 tipus diferents d'activitats esportives. Alguns exemples més concrets van ser: el Centre Municipal de Vela, en els tres anys posteriors 16 000 persones van participar de les diferents activitats, i les Piscines Picornell, a l'estiu del 1994 van ser utilitzades per 230 000 persones.

D'acord amb el que s'exposa a Segura et al. (2002, en Moragas & Botella), Barcelona, gràcies als JJOO, disposava de 15 000 000 m² d'espai esportiu útil, més d'1 m² per habitant. Va ser l'any 1995 quan va haver-hi un clar augment del nombre d'abonats que no es limitava a les instal·lacions públiques, sinó que també s'estenia a clubs i centres de fitness. L'any 2002 el 21% de la població de la ciutat realitzava activitat física i esportiva afiliada, ja fos com a soci, client o abonat, en instal·lacions públiques o privades, quan el 1999 aquest percentatge se situava al voltant del 16.5%.

En aquell moment hi havia 93 agents gestors amb diferents nivells de gestió i professionalització, incloses empreses nacionals i estrangeres, associacions, clubs i federacions.

Va ser llavors quan es va crear la societat anònima municipal Barcelona Promoció, l'objecte de la qual era la gestió de les 4 instal·lacions municipals emblemàtiques (Palau St. Jordi, Estadi Olímpic, Palau Municipal d'Esports, PME, i Velòdrom) de manera que pogués integrar el desenvolupament de grans esdeveniments i espectacles al costat de l'ús estrictament esportiu. (Taula 1)

Un bon indicador de l'evolució de les instal·lacions públiques a Barcelona en aquests 25 anys ha estat l'evolució del nombre de persones abonades i del percentatge d'aquestes respecte al nombre total d'habitants. Aquesta evolució es pot apreciar en la figura 6.

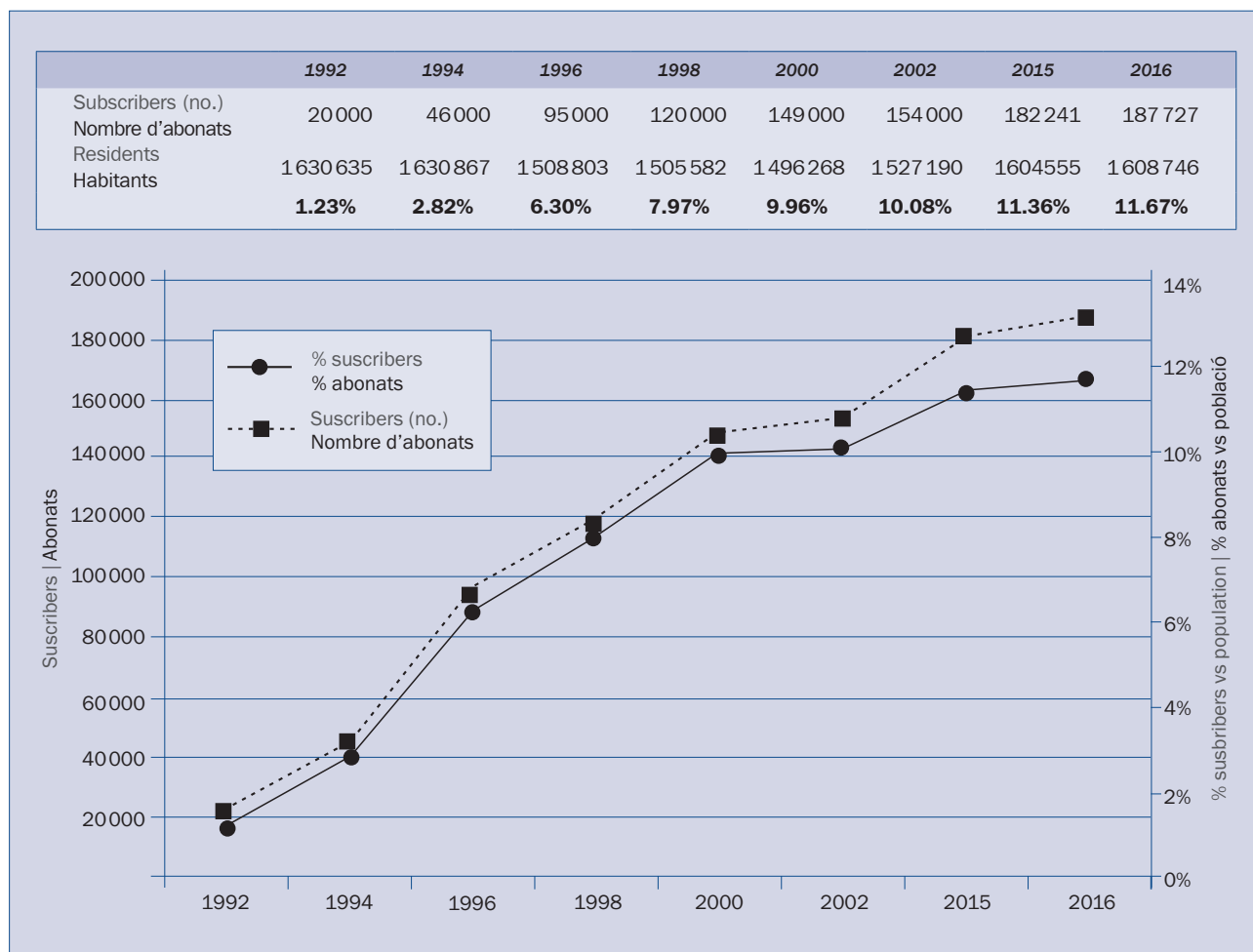

Figure 6. Evolution and percentage of the number of subscribers in public facilities, 1992-2016. (Source: compiled by authors)

Figura 6. Evolució i percentatge del nombre de persones abonades a instal·lacions públiques, període 1992-2016. (Font: elaboració pròpia)

There was a rise in the number of subscribers between 1992 and 2016. This increase is very noticeable up until 2000 after which it is much less marked. Between 1992 and 1996 the number of people subscribing almost doubled every two years. This was not to be repeated again and between 2002 and 2015 there was an increase of only 20%.

Even though it is difficult to demonstrate the effect of the Olympic Games in this respect, in 1992 there were 20 000 subscribers (1.23% of the public) while in 2016 there were 187 727 which represents 11.67%, a ratio that turns out to be the highest among European capitals and only behind Chicago at the global level.

Another interesting point is the balance in the number of sports venues between Barcelona's districts. Taking the whole of the city as an average

S'aprecia un increment en el nombre de persones abonades entre els anys 1992 i 2016. Aquest augment és molt notori fins al 2000 i posteriorment ja no és tan pronunciat. Cal ressaltar que entre el 1992 i el 1996, cada 2 anys pràcticament es dobla el nombre de persones abonades. Aquesta tendència no es torna a repetir fins al període 2002-2015, quan hi ha un augment del 20%.

Encara que fins i tot en aquest aspecte és difícil demostrar l'efecte dels JJOO, el 1992 hi havia 20 000 abonats/des (1.23% de la ciutadania) i el 2016 aquests ascendeixen a 187 727, el que representa un 11.67%, proporció que resulta ser la més alta entre les capitals europees i que es troba solament darrere de Chicago a nivell mundial.

Un altre element interessant a ressaltar és l'equilibri del nombre d'espais esportius entre els diferents districtes de Barcelona. Prenent el conjunt de la ciutat

	1984	1988	2011	2013	2015
Ciutat Vella	0.79	1.23	1.1202	1.06389	1.0479
Eixample	0.42	0.79	1.2381	1.2425	1.2324
Sants-Monjuïc	1.04	1.01	0.8806	0.90544	0.8974
Les Corts	3.75	2.28	1.9839	2.05087	1.9886
Sarrià-Sant Gervasi	2.21	1.93	1.8095	1.87057	1.7327
Gràcia	0.68	1.20	1.3497	1.37276	1.3672
Horta-Guinardó	1.17	1.32	0.5758	0.58096	0.5993
Nou Barris	0.43	0.77	0.7519	0.70632	0.7143
Sant Andreu	0.74	0.97	0.7695	0.79173	0.8065
Sant Martí	0.71	0.76	0.5601	0.56552	0.5319

Table 2.
Evolution of the
imbalance index between
Barcelona's districts

Taula 2.
Evolució de l'índex
de desequilibri entre
districtes de Barcelona

value of 1, it can be seen that in 1984 there was a gap of more than three points between the districts with fewest and most sports venues. By 1998 this difference had been reduced by 55% and the distribution of sports venues was much more uniform. (Table 2)

Moreover, as can be seen from the table the balance between districts evolved even more in 2015 since the gap was further narrowed. The difference between the maximum value and the minimum value has been reduced over the years, which means that not only has there been an increase in facilities but also and at the same time the gap between districts has been lessened.

Once the Games were over and with the advent of the economic recession in 1993, the challenge was to manage the facilities in a way that would cater for the need to do sport that had been created among Barcelona's residents. This challenge has been met since then by using what is called the Barcelona model and public-private partnership. It is interesting to compare Barcelona's model with the one used in other Spanish cities such as Madrid and Valencia. (Figure 7)

com a valor mitjà 1, es pot comprovar que l'any 1984 hi havia una distància de més de tres punts entre els districtes amb menys i més espais esportius. L'any 1998, aquesta diferència s'havia reduït en un 55% i la distribució d'espais esportius era molt més homogènia. (Taula 2)

Però aquest equilibri entre districtes ha evolucionat encara més el 2015, ja que com es pot apreciar en la taula aquest s'ha anat reduint. La diferència entre el valor màxim i el valor mínim s'ha reduït al llarg dels anys, així que es pot afirmar que no solament hi ha hagut un increment d'instal·lacions, sinó que al mateix temps s'han escurçat les diferències entre districtes.

Un cop acabats els Jocs, i immersos en la crisi del 93, el repte era gestionar les instal·lacions de manera que es pogués satisfer la necessitat de pràctica esportiva creada en la població de Barcelona. Aquest repte s'ha desenvolupat durant mitjançant l'anomenat model Barcelona amb la col·laboració del sector públic-privat. És interessant poder comparar el model de Barcelona amb el d'altres ciutats espanyoles com Madrid i València (Fig. 7).

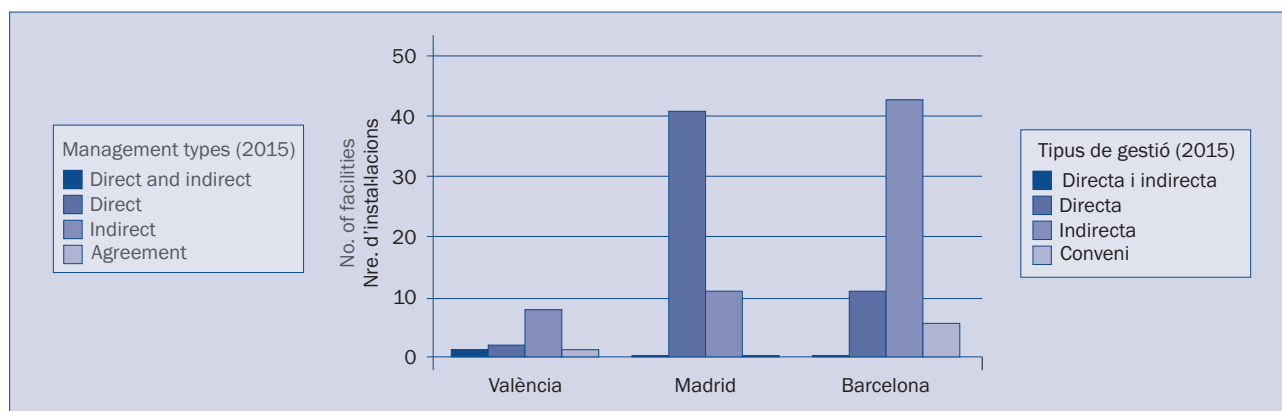

Figure 7. Types of facility management

Figura 7. Tipus de gestió de les instal·lacions

Each city has a different model for managing its sports facilities. For instance, Barcelona is a good example of the predominance of indirect management.

However, we have also noted above that some facilities have always been directly managed right from the outset. This is the case of the city's two leading flagship facilities: the Palau Sant Jordi and the Olympic Stadium. In spite of the fact that over these 25 years there have been options for management by private companies, in the end the model specified by the City Council from the outset has been retained.

The Palau Sant Jordi is one of the leading facilities from the Barcelona 1992 Olympic Games and it is estimated that during these 25 years its total attendance figure has been around 20 688 000 people, which means an annual average of 827 520. The origin of this audience by type of event can be seen in *Figure 8*. It shows that in the first two periods, between 1990-1995 and 1996-2000, music performances attracted a lot more people, whereas in the later periods these declined considerably and, for example, in the pre-recession period (2001-2006) it was commercial events that had greater prominence. In terms of sports, the Olympic period between 1990 and 1995 saw significant numbers that declined considerably in the subsequent period. The greatest sports attendances took place between 2007 and 2013, undoubtedly due

Cada ciutat té un model diferent per a la gestió de les instal·lacions esportives. Així, per exemple, Barcelona és un clar exemple del predomini de la gestió indirecta.

Però també hem indicat que per a algunes instal·lacions, la proposta de gestió seguida des de l'inici ha estat precisament la directa. És el cas de les dues instal·lacions més emblemàtiques de la ciutat: el Palau Sant Jordi i l'Estadi Olímpic. A pesar que al llarg d'aquests 25 anys han existit opcions de ser gestionades a través d'empreses privades, la veritat és que el model que va definir l'Ajuntament des del principi es manté.

El Palau Sant Jordi és una de les instal·lacions de referència dels JJOO Barcelona 92 i es calcula que durant aquests 25 anys la seva ocupació total ha aconseguit aproximadament les 20 688 000 persones, xifra que suposa una mitjana anual de 827 520. La *figura 8* mostra la procedència del públic per tipus d'espectacle. S'observa com en els dos primers períodes, entre 1990-1995 i 1996-2000, els espectacles musicals van ser els que van atreure més públic mentre que en els períodes posteriors aquests van baixar considerablement i, per exemple, en el període precrisi (2001-2006) van ser els esdeveniments comercials els que van tenir més protagonisme. A nivell esportiu, el període olímpic entre 1990-1995 va tenir un protagonisme que va descendir considerablement en el període posterior. La major aflluència esportiva es va donar entre els anys 2007-2013, segurament

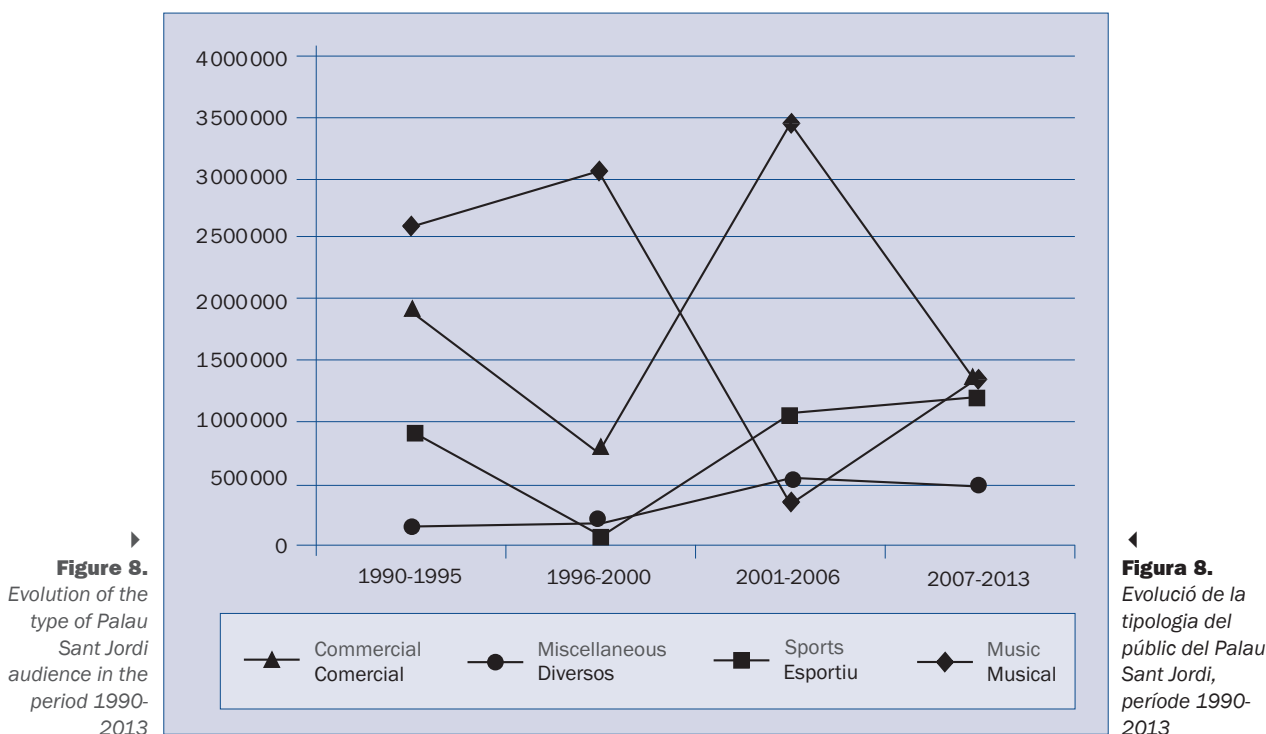

Figure 8.
Evolution of the type of Palau Sant Jordi audience in the period 1990-2013

Figura 8.
Evolució de la tipologia del públic del Palau Sant Jordi, període 1990-2013

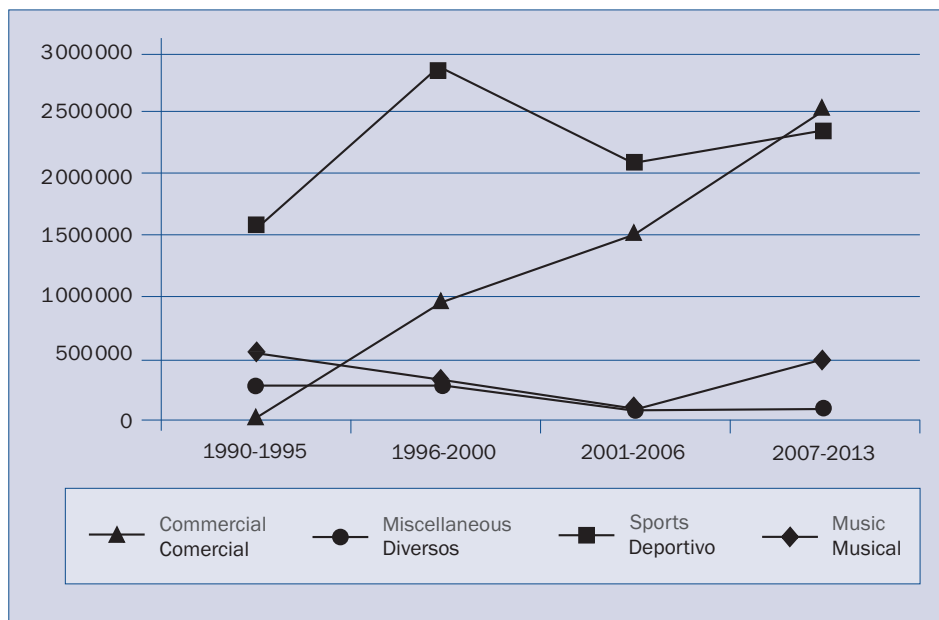

Figure 9.

Type of audience at the Olympic Stadium in the period 1990-2013

Figura 9.

Tipologia del públic de l'Estadi Olímpic, període 1990-2013

to the events that were held in Barcelona at that time: the world handball, swimming and basketball championships and the X-Games.

It should be remembered that the FC Barcelona Basketball team played at the Palau Sant Jordi in 1991 and 1992 which added around 730000 spectators to the total.

As for the Olympic Stadium, the audience figure over these 25 years has been around 19615000 people which is an attendance similar to the one achieved at the Palau Sant Jordi albeit slightly lower. Fewer events were held at the Olympic Stadium, but when it was full its greater capacity offset the figures for the Palau Sant Jordi. (Figure 9)

Although the Palau Sant Jordi hosted the FCB basketball team, RCD Espanyol football club playing at the Olympic Stadium between 1997 and 2009 is still more significant by time and audience attendance with a total of approximately 8 million spectators, accounting for about 40% of the total audience at the Stadium over these 25 years.

Discussion and Conclusions

Barcelona hosted the 1992 Olympic Games and one of the most important legacies was sports facilities. 43 facilities were used during the Games, some of them decentralized such as the ones in Terrassa, Granollers, Badalona, Banyoles, La Seu d'Urgell, etc. Others already existed, like those of the clubs in

explicable pels esdeveniments que es van organitzar a Barcelona en aquest període: Mundials de Bàsquet, d'Handbol, de Natació, i els X-Games.

Cal recordar que el FC Barcelona de bàsquet va jugar els anys 91 i el 92 en el Palau Sant Jordi, fet que va representar un augment d'aproximadament 730000 espectadors del total.

Pel que fa a l'Estadi Olímpic, la xifra de públic durant aquests 25 anys ha estat al voltant de les 19615000 persones, xifra que representa una assistència semblant a la del Palau Sant Jordi, encara que lleugerament per sota. A l'Estadi Olímpic es van organitzar menys esdeveniments, però quan s'omplia la seva major capacitat compensava les xifres del Palau Sant Jordi. (Fig. 9)

Si bé al Palau Sant Jordi hi va entrenar la secció de bàsquet del FCB, encara és més significatiu per temps i assistència de públic la presència del RCD a l'Estadi, entre els anys 1997 i 2009, amb un total aproximat de 8 milions d'espectadors, la qual cosa representa prop d'un 40% del total del públic de l'Estadi Olímpic en aquests 25 anys.

Discussió i conclusions

Barcelona va organitzar els JJOO del 92 i un dels més importants llegats ha estat, precisament, les seves instal·lacions esportives. Durant els Jocs es van utilitzar 43 instal·lacions algunes de les quals eren descentralitzades, com les de Terrassa, Granollers, Badalona, Banyoles, la Seu d'Urgell, etc. Unes altres ja existien, com

the Diagonal area of Barcelona, and some took on another type of role after the Games. Several did not have a purely sports purpose such as the Palau Sant Jordi and the Olympic Stadium. Finally, some specific ones including the Olympic tennis facility and the Picornell swimming pools have clearly been geared towards sport done by the general public alternating with hosting domestic and international sports events.

Consequently, the actual number of Olympic sports facilities is less than 5% of the city's total sports facilities. In spite of this, the number of total practitioners and the number of subscribers increased considerably in the years after the Games, which could be explained by the various core sports promotion areas with which the Games were addressed but also by those facilities that were built or improved over the period.

As was pointed out above, only 9.10% of the Games' investment went on sports facilities and during the Olympic period (1980-1992) (*Figure 4*) there was much more investment in non-Olympic sports facilities which also constitute an important legacy for the city of Barcelona. Over 40% of current facilities coming under the IBE date from that period.

It is important to note that the Games in Barcelona also served as an excuse to provide the public with sports facilities for everyday use. They included sports facilities in the city's primary and secondary schools as part of the plan for extending physical education across the city's educational institutions which was implemented in the period before the Olympic Games to achieve a city that covered the various aspects of doing sport.

With the exception of fronton courts and outdoor pools there was a greater increase in all types of sports facilities (multisport courts, tennis courts, large fields, halls, etc.) in the period around the Games compared with the period immediately following them.

Most of the facilities have been managed indirectly under the Barcelona model, which differs from the model in other towns and cities such as Madrid which have traditionally borne a greater workload.

On some occasions comparisons have been made between the Barcelona model, which has given for-profit and non-profit organizations the chance to manage sports facilities, and the Madrid model, which has opted for a direct management approach.

les dels clubs de l'àrea de la Diagonal de Barcelona, i algunes van tenir un altre tipus de funció després dels Jocs. Diverses no van tenir un objectiu únicament esportiu, com el Sant Jordi i l'Estadi Olímpic. Finalment, unes de concretes, com la instal·lació olímpica de tennis i les piscines Picornell, han tingut clarament un ús adreçat a la pràctica esportiva de la ciutadania alternant amb l'organització d'esdeveniments esportius puntuals a nivell nacional i internacional.

Conseqüentment, el nombre real d'instal·lacions esportives olímpiques sobre el conjunt d'instal·lacions esportives totals de la ciutat se situa per sota del 5%. Malgrat això el nombre de practicants totals i el nombre de persones abonades va augmentar considerablement en els anys posteriors als Jocs, la qual cosa podria explicar-se pels diferents eixos de promoció esportiva en què es van abordar els Jocs, però també per aquelles instal·lacions que es van construir o van millorar durant aquest període.

Com s'argumentava anteriorment, del total de la inversió dels Jocs només el 9.10% es va destinar a instal·lacions esportives, però durant el període olímpic (1980-1992) (*fig. 4*), va haver-hi moltes més inversions en instal·lacions esportives no olímpiques que també constitueixen un important llegat per a la ciutat de Barcelona. De les instal·lacions actuals adscrites a l'IBE, més del 40% corresponen a aquest període.

És important remarcar que els Jocs a Barcelona també van servir de pretext per dotar la ciutadania d'instal·lacions esportives per a l'ús quotidià, la qual cosa inclou les instal·lacions esportives de les escoles i instituts de la ciutat en el marc del Pla d'extensió de l'educació física als centres docents de la ciutat, el qual es va implementar en el període previ als JJOO per aconseguir una ciutat que cobrés els diferents vessants de la pràctica esportiva.

Del conjunt d'instal·lacions esportives (pistes poliesportives, pista de tennis, camps grans, pavellons, etc.) i amb l'excepció de frontons i piscines descobertes en el període al voltant dels Jocs va haver-hi un increment superior en tot tipus d'instal·lacions pel que fa al període immediatament posterior.

La majoria de les instal·lacions s'han gestionat de forma indirecta mitjançant el model Barcelona, que es diferencia del model d'altres municipis, com els de Madrid, que tradicionalment ha suportat una major càrrega laboral.

En algunes ocasions s'ha contraposat el model Barcelona, que ha donat oportunitat a la gestió d'entitats amb i sense ànim de lucre, al model de Madrid, que ha optat per un model de gestió directa.

In the case of Barcelona, even before the Games the city had decided on decentralized management. After the Games and in response to an economic recession and with a large number of square meters to manage, this without doubt strengthened the indirect management model. Council officials thought they had made the right choice in co-opting specialized federations in the various sports such as the Catalan Tennis Federation and the Catalan Swimming Federation along with for-profit companies specializing in sports facility management.

However, the current situation in some municipalities has led to the model being called into question since it has evolved towards mixed management where the facility head is from the council and the rest of the staff come under a service provider agreement. This is the case of l'Hospitalet de Llobregat Town Council in some of its facilities.

An exception to the Barcelona model is the management of the Games' flagship facilities such as the Palau Sant Jordi and the Olympic Stadium where the City Council has taken a more or less hands-on approach through municipal companies, as is the case today of Barcelona Serveis Municipals (BSM).

This same criterion seems to have been followed by other towns that were secondary Olympic venues and have preferred to directly manage their Olympic legacy. Examples are the Olympic Hall in Granollers managed by its Town Council, although 90% of the time it is used by Granollers basketball club, and the Olympic zone in Terrassa, currently run by its City Council, Terrassa swimming club and the High Performance Centre in Sant Cugat del Vallès. Another example is the Olympic zone of Banyoles which is managed by the Town Council and Banyoles swimming club.

The data available have certain methodological limitations since during the period studied (1992-2017) a single data collection model has not been developed that allows more accurate analysis and comparison between years and with other domestic and foreign cities. This limitation also exists in other countries and sports facilities, whether or not they are Olympic Games venues. However, this study does provide information that offers a clear picture of what the Olympic Games in Barcelona have meant for the city in terms of sports facilities.

In spite of these limitations, Barcelona's legacy in sports facilities is based on three points:

En el cas de Barcelona podem analitzar que ja abans dels Jocs la ciutat va fer una aposta per una gestió descentralitzada que, segurament, després dels Jocs i davant d'una època de crisi i un gran volum de m² a gestionar, va potenciar el model de gestió indirecta. Es va considerar un encert dels diferents responsables municipals comptar amb les federacions especialistes dels diferents esports com la Federació Catalana de Tennis o la Federació Catalana de Natació o amb empreses amb ànim de lucre especialistes en la gestió d'instal·lacions esportives

No obstant això, l'actual situació en alguns municipis comporta a qüestionar-se el model, ja que ha evolucionat cap a una gestió mixta on el màxim responsable de la instal·lació és l'Ajuntament i la resta del personal forma part d'una explotació mitjançant una prestació de serveis. Aquest és l'exemple de l'Ajuntament de l'Hospitalet del Llobregat en relació amb algunes instal·lacions.

El model Barcelona ha tingut com a excepció la gestió de les instal·lacions emblemàtiques dels Jocs, com el Palau Sant Jordi i l'Estadi Olímpic, que, d'una manera més o menys propera, l'Ajuntament ha intentat gestionar a través d'empreses municipals, com és el cas actual de Barcelona Serveis Municipals (BSM).

Aquest mateix criteri sembla que és el que han seguit altres localitats que van ser subseus olímpiques i que han preferit gestionar directament l'herència olímpica. En són exemples el Pavelló Olímpic de Granollers, gestionat pel seu Ajuntament, encara que el 90% de l'activitat correspongui al CB Granollers, i la Zona Olímpica de Terrassa, actualment gestionada entre el seu Ajuntament, el CN Terrassa i el propi CAR de Sant Cugat del Vallès. Un altre exemple és la zona Olímpica de Banyoles, que gestionen el propi Ajuntament i el CN Banyoles.

Les dades que es poden aportar tenen certes limitacions metodològiques, ja que durant el període estudiat (1992-2017) no s'ha desenvolupat un únic model de recollida de dades que permeti la seva anàlisi i comparació de forma més precisa, entre anys i amb altres ciutats a nivell nacional i internacional. Aquesta limitació existeix també en altres països i instal·lacions esportives, seus o no de jocs olímpics. No obstant això, en aquest estudi s'aporta informació que ofereix una clara imatge del que han suposat els JJOO de Barcelona per a la ciutat en matèria d'instal·lacions esportives.

Malgrat aquestes limitacions, el llegat de Barcelona en les instal·lacions esportives es basa en tres punts:

- significant growth in the square meters of Olympic and non-Olympic sports facilities during the preparatory period for the Games;
- an improvement in the balance of sports facilities between districts;
- an increase in people doing sport in general and a rise in the number of subscribers to public and non-public sports facilities over these 25 years.

It is obvious that the recession in our country has had a negative bearing on some of the values cited and even the management of the facilities, yet the impact that the Olympic Games have had on the city over the last 25 years seems evident.

Conflict of Interests

None.

- un important creixement en m² d'instal·lacions esportives olímpiques i no olímpiques durant el període preparatori dels Jocs;
- una millora en l'equilibri d'instal·lacions esportives entre districtes;
- un augment de la pràctica esportiva general i un increment del nombre de persones abonades a les instal·lacions esportives públiques i no públiques durant aquests 25 anys.

És evident que la situació de crisi que ha sofert el nostre país ha influït negativament en algun dels valors citats i fins i tot en la pròpia gestió de les instal·lacions, però sembla clar l'impacte que els JJOO han tingut a la ciutat en els últims 25 anys.

Conflicte d'interessos

Cap.

References | Referències

- Ayora, D., & García, E. (2013). *Planificación, Diseño y Construcción de una instalación deportiva. Claves para una gestión posterior*. València: Universitat de València.
- Brunet, F. (1994). *Economy of the 1992 Barcelona Olympic Games*. Lausanne: International Olympic Committee.
- Chappelet, J.-L. (2008). Olympic environmental concerns as a legacy of the Winter Games. *The International Journal of the History of Sport*, 25(14), 1884-1902. doi:10.1080/09523360802438991
- García, L., & Rubio, F. (1998). *La gestión de la herencia olímpica. Externalización de instalaciones deportivas de Barcelona*. K. Echebarria (Superv.).
- Mestre, J. A. (2004). *Estrategias de gestión del deporte local*. Barcelona: INDE.
- Mestre, J. A., & García, E. (1999). *La gestión del deporte municipal*. Barcelona: INDE.
- Solanellas, F., & Camps, A. (2017). Els Jocs Olímpics de Barcelona, 25 anys després (1). *Apunts. Educació Física i Esports* (127), 7-26. doi:10.5672/apunts.2014-0983.cat.(2017/1).127.01
- Solanellas, F., Camps A., & Ferrand, A. (2017). Els Jocs Olímpics de Barcelona, 25 anys després (2). *Apunts. Educació Física i Esports* (128), 127-147. doi:10.5672/apunts.2014-0983.cat.(2017/2).128.08
- Solberg, H. A., & Preuss, H. (2007). Major Sport Events and Long-Term Tourism Impacts. *Journal of Sport Management*, 21, 213-234. doi:10.1123/jism.21.2.213
- Truñó, E. (1995). Barcelona, city of sport. En M. Moragas & M. Botella (Eds.), *The Keys to Success* (pàg. 43-75). Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics i de l'Esport.